

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	1185
Land:	Irak
Kilde:	Landinfo.
Titel:	Temanotat. Irak: Ninewa provins – sikkerhetssituationen per oktober 2018
Udgivet:	5. november 2018
Optaget på baggrundsmaterialet:	3. januar 2019

Temanotat

**Irak: Ninewa provins –
sikkerhetssituasjonen per oktober
2018**

LANDINFO
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

© Landinfo 2018

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

The Iraqi security forces (ISF) have together with the Popular Mobilisation Units (PMU) managed to establish a certain degree of security in the once violence ridden province of Ninewa. The ISF and PMUs have shared responsibilities for securing the province.

ISIS does not control any territory in Ninewa, and the group has not been very active in the province in 2018. This situation might be changing, as we have seen increased insurgent activity during the past couple of months. The most obvious targets of ISIS' violence are police officers and other local authorities, although revenge attacks against clans that have opposed ISIS also occur.

The security actors (ISF and PMUs) are accused of abuses against Sunni Muslim Arabs, including their families, who are suspected ISIS affiliates.

The most prominent conflicts in Ninewa follow ethnic and sectarian lines. This may lead to violence, but so far, it rather seems to have caused more segregation in villages and towns compared to before 2014. Groups belonging to another ethnic or sectarian group than the majority in a given place are reluctant to return to the place they left when ISIS took control.

Sinjar and Tal Afar are especially prone to ethnic and sectarian tensions, but this is also an issue in the Ninewa plains.

SAMMENDRAG

Fra å ha vært en av Iraks aller mest voldsutsatte provinser, fremstår Ninewa i dag som et område der irakiske sikkerhetsstyrker og Popular Mobilisation Units (PMU) sammen har klart å opprette en viss ro og orden. ISF og PMU-ene har fordelt ansvaret for sikkerheten mellom seg.

ISIS har ikke lenger territoriell kontroll i Ninewa, og gruppen har hatt lite aktivitet i provinsen i 2018. Dette bildet kan være i ferd med å endre seg, da man de par siste månedene har sett økt aktivitet. Politi og andre lokale myndighetsrepresentanter er de mest åpenbare målene for denne gruppen, men hevnangrep mot klaner som har motarbeidet dem, forekommer også.

Sikkerhetsaktørene (ISF og PMU) anklages for overgrep mot sunnimuslimske arabere som mistenkes å ha vært en del av ISIS. Deres familier er også utsatt.

Den mest fremtredende konfliktlinjen i Ninewa går langs etniske og sekteriske skillelinjer. Dette kan gi seg utslag i voldshendelser, men så langt later det til at dette først og fremst har ledet til at landsbyer og byer har blitt mer homogene enn før. Grupper som tilhører en annen etnisk eller sekterisk gruppe enn majoriteten på et sted, vegrer seg for å returnere til hjemstedet de en gang flyktet fra da ISIS overtok makten.

Sinjar og Tal Afar er spesielt utsatt for spenninger mellom etniske og sekteriske grupper, men dette gir seg også utslag på Ninewa-sletta.

INNHold

1. Innledning	6
1.1 Kilder	6
1.2 Utfordringer ved informasjonstilfanget	7
2. Bakgrunn: befolkning og nyere konflikthistorie	7
3. Det generelle sikkerhetsbildet i provinsen per oktober 2018	9
3.1 Reduksjon i voldsnivået, men fortsatt noe ISIS-aktivitet	9
3.2 Gjenværende udetonerte eksplosiver i ruinene	9
3.3 Hindre for retur av internt fordrevne	10
4. Antall konfliktrelaterte hendelser og sivile tap	10
4.1 Nedgang i antall konfliktrelaterte hendelser	10
4.2 Sivile ofre i perioden juni-oktober 2018	12
5. Hvem blir angrepet og utsatt for overgrep?	13
6. Maktforhold og tilstedeværelse i Ninewa	15
6.1 ISF – Hæren og andre sikkerhetsaktører underlagt myndighetene	15
6.2 Militser innenfor PMU / hashd al-shabi og hashd al-Asha'iri	15
6.3 Kurdisk-støttede militser	16
6.4 Militser uten tilknytning til PMU eller KRG	16
6.5 ISIS	17
7. Situasjonen i de ulike områdene	17
7.1 Ninewa-sletta – minoriteter er sårbare overfor lokale PMU-er	18
7.2 Sinjar – fortsatt mange yezider som ikke tør returnere	19
7.3 Mosul – vestsiden av byen er fortsatt ustabil	20
7.4 Tal Afar – vedvarende sektersk konflikt	21
7.5 Qayyara	22
8. Avsluttende kommentarer	22
9. Referanser	24
Vedlegg 1	28
Vedlegg 2	28
Vedlegg 3	29

1. INNLEDNING

Dette notatet omhandler sikkerhetssituasjonen i Ninewa provins. Etter en beskrivelse av generelle sikkerhetsforhold, gir notatet en oversikt over voldens omfang og hvilke grupper som er mest utsatt for angrep og overgrep. Derne st presenteres de mest relevante maktaktørene i provinsen med informasjon om hvor de opererer, i den grad det er mulig. Avslutningsvis belyser notatet sikkerhetsmessige utfordringer i ulike områder av provinsen.

Notatet ser på utviklingen av provinsen over noe tid, men konsentrerer seg om perioden juni til og med oktober 2018.

1.1 KILDER

Notatet bygger for det meste på åpne kilder, det vil si artikler og publikasjoner som er offentlig tilgjengelig via internett. I tillegg er det brukt informasjon fra samtaler Landinfo og den danske Udlændingestyrelsen hadde med kilder i Erbil og Sulaymaniya i april 2018. Av sikkerhetshensyn har flere av møtepartnerne bedt om full anonymisering, altså at verken de personlig eller organisasjonen de representerer, blir navngitt. Noen av kildene har tillatt at organisasjonens navn fremkommer.

Tallmaterialet for voldshendelser og drepte i perioden er hovedsakelig hentet fra Joel Wing sin blogg *Musings on Iraq* og rapporteringer fra Iraq Body Count og UNAMI:

1. Joel Wing har rapportert på konfliktene i Irak siden 2008 i sin blogg. Wing er basert i USA og oppdaterer jevnlig statistikk på antall drepte, sårede og sikkerhetsrelaterte hendelser på bakgrunn av nyhetsartikler m.m.
2. Iraq Body Count (IBC) er en britisk basert organisasjon som har rapportert om antall sivile drepte i Irak siden 2003. IBC baserer seg på lokale mediarapporter, vitner, kilder fra lokalt nettverk, myndigheter og helseinstitusjoner, inkludert likhus. Alle rapporteringer baseres på minst to kilder.¹ IBC rapporterer daglige hendelser og samler alt materiale i en database etter at informasjonen er tilstrekkelig kvalitetssikret. Det tar flere måneder før dataene legges inn i basen. Informasjonen i dette notatet er hentet fra daglige rapporteringer (*Recent events*) og er derfor ikke IBCs endelige data.
3. UNAMI er FNs bistandsorgan i Irak. Organisasjonen publiserer månedlig *UN Casualty Figures for Iraq*, som bygger på informasjon fra en rekke kilder, bl.a. vitner, offerets slektninger, helsepersonell, lokale religiøse ledere, lokale samfunnsledere, myndigheter og andre FN-organer foruten medieoppslag. UNAMI foretar grundige analyser av informasjonens troverdighet før de legger den til grunn. Informasjon om et drap eller en hendelse kryssjekkes med annen troverdig informasjon (UNAMI 2018a).

Alle kildene har svakheter, både fordi innhenting av troverdig informasjon i konfliktområder er krevende, og fordi medier og andre lokale kilder til en viss grad tar politiske hensyn i sin rapportering. UNAMI hevder selv at informasjonstilgangen er vanskelig, og at det må tas høyde for underrapportering i deres rapporter (UNAMI 2018; Goran 2018). Joel Wing hevder også at UNAMI trolig underrapporterer på

¹ For mer inngående informasjon om IBCs arbeidsmetoder, se her <https://www.iraqbodycount.org/about/methods/>

grunn av press fra irakiske myndigheter om at FN ikke skal rapportere så høye tall (Goran 2018).

1.2 UTFORDRINGER VED INFORMASJONSTILFANGET

I arbeidet med notatet støter vi på flere forhold som det er vanskelig å stadfeste med sikkerhet. Særlig er det vanskelig å finne detaljerte oversikter over hvor de regjeringstilknyttede folkemobiliseringsmilitsene (PMU) er utplassert. Dette kan ha sammenheng med at nærværet av PMU er politisk kontroversielt, og at irakiske myndigheter har utfordringer med å få full kontroll over flere av de viktigste militsene. Det skyldes også delvis det at det finnes mange etnisk-baserte militser innen PMU som det ikke rapporteres særlig mye spesifikt om. Myndighetene kan tenkes å ha interesse i å begrense informasjonen som blir gjort tilgjengelig om disse styrkenes tilstedeværelse.

En annen utfordring knytter seg til mange mediers manglende uavhengighet. Blant annet kan det innebære personlig risiko for uavhengige journalister og andre aktører å rapportere fra konfliktområder i Irak. Tallene på voldshendelser og sivile drepte som presenteres her, kan derfor være kunstig lave.

Et tredje forhold som man må være oppmerksom på, er raskt skiftende omstendigheter. Mens noen trekk ved situasjonen er mer stabile, er andre inne i en fase med raske endringer. For å gi et best mulig bilde av dagens situasjon, vil vi derfor se på trendene gjennom året.

2. BAKGRUNN: BEFOLKNING OG NYERE KONFLIKTHISTORIE

Ninewa provins er svært sammensatt befolkningsmessig. Majoritetsbefolkningen er arabiske sunnimuslimer, men mange av landets minoriteter hører hjemme her.

Spesielt er innslaget av minoriteter stort på Ninewa-sletta, som ligger i distriktene Tel Keif, Shikhan og Hamdaniya, nord-øst i provinsen mot grensen til de kurdiske provinsene Dohuk og Erbil (se kart på side 8). I mange av landsbyene der er det bosatt assyrere, kurdere, yezider og shabaker.

Tal Afar, øst for Mosul, har en stor turkmensk befolkning. Sinjar i vest, nær grensen til Syria, er yezidenes kjerneområde. Provinshovedstaden Mosul har vært delt mellom alle de nevnte befolkningsgruppene, men har hatt en betydelig majoritet av arabere og kurdere.

De sørlige delene av provinsen, distriktene Ba'aj og Hatra, er spredt befolket da store områder er ørken. De som er bosatt der, er i hovedsak sunnimuslimske arabere.

Ninewa provins var inntil ISIS erklærte sitt herredømme der i 2014, offisielt styrt av lokale myndigheter underlagt den irakiske sentralregjeringen i Bagdad. ISIS hadde imidlertid allerede i flere år satt sitt preg på Mosul, bl.a. gjennom skatteinnkreving av kjøpmenn og andre næringsdrivende. ISIS hadde også infiltrert deler av forvaltningen, og personer som anmeldte overgrep fra ISIS til politiet, risikerte å bli drept (MER 2018).

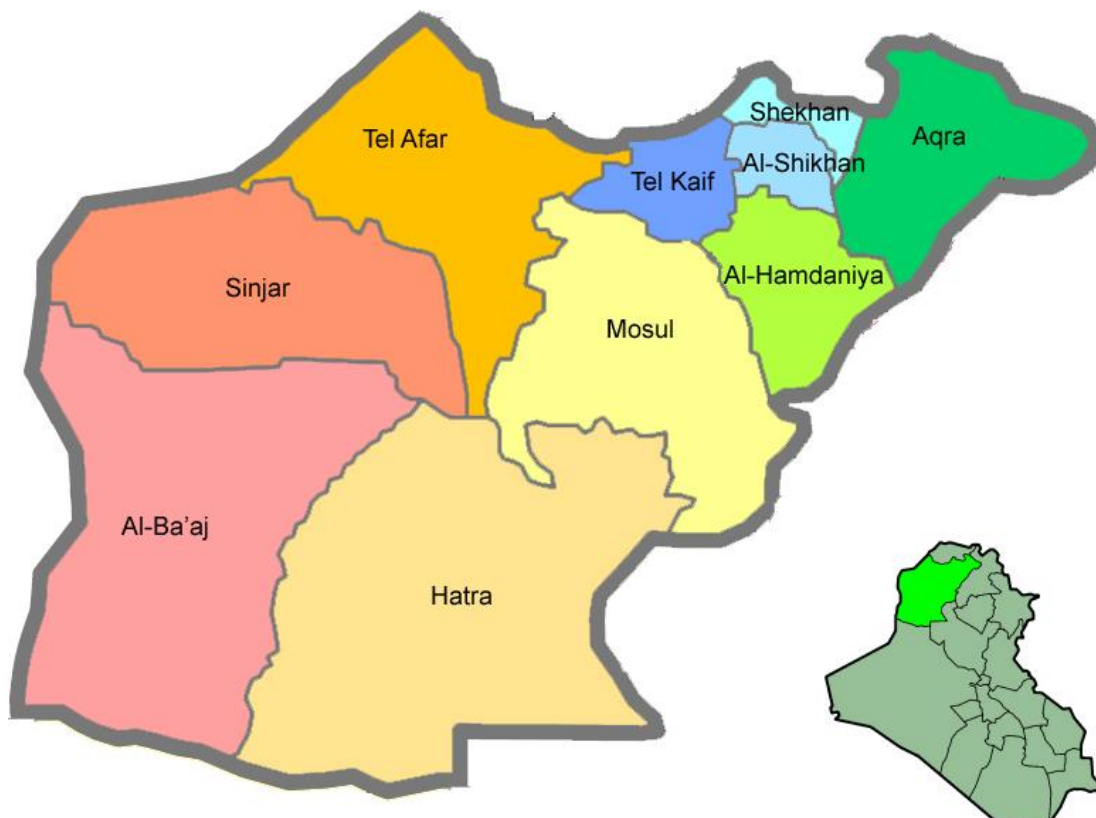
Fra ISIS formelt overtok styret i Mosul i juni 2014 til midten av august, var det meste av Ninewa provins underlagt gruppen.

Den irakiske hærens militære operasjon for å frigjøre Mosul fra ISIS startet i desember 2016, i Øst-Mosul. Den delen av byen ble frigjort på relativt kort tid, mens operasjonen i Vest-Mosul ikke var over før i juni 2017.

ISIS' siste skanse i Ninewa var Tal Afar. Militæroperasjonen for å frigjøre dette området tok til 20. august 2017, og statsminister Haider al-Abadi erklærte Tal Afar for frigjort den 31. august (Jalabi & Rasheed 2017). Enkelte kamper vedvarte i ytre deler av distriktet, da det fortsatt var gjenværende ISIS-krigere i al-Ayadiya. Dette området ble erklært frigjort den 2. september 2017. Med det ble hele Ninewa provins erklært frigjort fra ISIS' kontroll.

Distriktene Akre/Aqra og den nordlige delen av Sheikhan (Shekhan på kartet nedenfor) er *de facto* underlagt Dohuk provins (Landinfo 2009, 2017; UNHCR 2007).

Kart over Ninewa provins med distrikter

Kilde: Wikimedia Commons / [Chaldean 2007](#).

3. DET GENERELLE SIKKERHETSBILDET I PROVINSEN PER OKTOBER 2018

3.1 REDUKSJON I VOLDSNIVÅET, MEN FORTSATT NOE ISIS-AKTIVITET

Etter at den irakiske hæren og PMU gjenopptok ansvaret for sikkerheten i Ninewa provins i desember 2017, har volden der gått betraktelig ned (Wing 2018a; 2018c).

Også kilder Landinfo møtte i Erbil og Sulaymaniya i april 2018, bekreftet at voldsnivået i Ninewa er betydelig redusert sammenlignet med 2017 og foregående år (U.S. Consulate Erbil, møte 27. april; internasjonal NGO i Irak, møte 25. april 2018). Det ble lagt til at voldelige hendelser fortsatt finner sted, men at omfanget og hyppigheten har gått overraskende mye ned (U.S. Consulate, møte 2018). Ifølge OCHA var det mange hendelser i Mosul tidlig på året, men situasjonen skal ha roet seg etter at flere militærenheter ble satt inn i byen (møte 26. april 2018).

På tross av nedgangen i antall voldelige hendelser, representerer gjenværende ISIS-celler og andre regimefiendtlige grupper fortsatt en trussel i enkelte områder (Ahn et al. 2018; ISW 2018). Disse har mulighet til å gjennomføre drap og andre typer angrep, inkludert med bruk av eksplosiver. Mange av angrepene som ISIS angivelig står bak, forekommer på nattestid (JCC, internasjonal humanitær organisasjon i KRI, OCHA – møter i april 2018; irakisk analytiker, møte i Brussel mai 2018). ISIS' aktivitet later imidlertid til å øke noe i omfang, ifølge Wings siste oppdatering fra 30. oktober 2018 (2018f).

Et kart fra ISW (Wallace & Cafarella 2018, se kartet [her](#)) viser hvilke områder av Irak de mener ISIS opererer i, og hvor de antar at gruppen har støtte i lokalbefolkningen. Som det fremgår av kartet, har ikke ISIS noen territoriell kontroll i Ninewa, men gruppen har fortsatt støtte i det spredt befolkede sør og noe i områder mellom Mosul og Tal Afar. ISIS' angrepssone er lokalisert til Tal Afar, og noe mot grensen til Syria.

Provinshovedstaden Mosul er i dag kontrollert av regjeringsstyrker, mens mindre byer har et stort nærvær av lokale militser, mange tilknyttet PMU. De lokale militsene er i stor grad tilknyttet en bestemt minoritet. Det skaper enkelte steder utfordringer for personer tilhørende andre minoriteter som ikke har en egen milits i området.

3.2 GJENVÆRENDE UDETONERTE EKSPLOSIVER I RUINENE

Andre store utfordringer i Ninewa knytter seg til gjenoppbyggingen av hus og infrastruktur, og til reguleringen av retur av internt fordrevne. En ting som hindrer fortgang i gjenoppbyggingen, er gjenværende udetonerte eksplosiver. Dette er særlig et problem i områder der krigsskadene er store, som i Vest-Mosul, områder nord for Mosul og på Ninewa-sletta (internasjonal humanitær NGO i KRI, menneskerettighetsaktivist, Flyktninghjelpen i Erbil – møter april 2018).

ISF har ansvar for å rydde miner og eksplosiver fra private hus, men arbeidet har ifølge det amerikanske forsvarsdepartementet (U.S. Department of Defense 2018, s. 35) gått tregt dels på grunn av manglende ressurser og dels på grunn av at enkelte områder fortsatt er utrygge. Ifølge Flyktninghjelpen i Erbil (møte april 2018) skyldes sendretiktheten i gjenoppbyggingen også ansvarsfraskrivelse blant maktaktørene i provinsen. Dette gjelder spesielt i de omstridte områdene.

3.3 HINDRE FOR RETUR AV INTERNT FORDREVNE

Retur av internt fordrevne til Ninewa provins er pågående, men mange møter hindre på veien hjem. Dette skyldes enten at lokale myndigheter ikke ønsker dem velkommen tilbake, eller at forholdene på hjemstedet mangler infrastruktur og tjenester.

Et forhold som imidlertid bidrar til redusert sikkerhet for noen, er de mange sjekkpunktene en person må passere for å returnere til hjemstedet. Dette gjelder for eksempel mellom KRI og Mosul og mellom Mosul og Sinjar. Det å krysse sjekkpunktene utgjør en potensiell risiko. Usikkerheten knytter seg til om soldatene som bemanner sjekkpunktene, vil la de reisende passere. Personer som har en familiær relasjon til antatte ISIS-medlemmer, risikerer å bli anholdt og/eller nektet passasje. Det samme gjelder personer med samme navn som antatte ISIS-medlemmer. Dette bidrar til redusert bevegelsesfrihet.

Sivile som utgjør en minoritet i et område under kontroll av en PMU som er dominert av majoritetsbefolkningens etnisitet eller religiøse konfesjon, kan være utsatt for vold og trakassering. Flere byer og landsbyer, spesielt på Ninewa-sletta og i Sinjar og Tal Afar, er nå kontrollert av majoritetsbefolkningens militser, som skremmer andre minoriteter fra å returnere til hjemstedet (OCHA, menneskerettighetsaktivist, internasjonal NGO i Irak – møter april 2018). Noen nektes også retur.

4. ANTALL KONFLIKTRELERTE HENDELSER OG SIVILE TAP

Landinfo har ikke tilgang til sikre kilder på antall konfliktrelaterte hendelser og sivile drepte per provins i Irak. De kildene vi forholder oss til, viser til dels store variasjoner (se avsnitt 1.1).

4.1 NEDGANG I ANTALL KONFLIKTRELERTE HENDELSER

Antallet konfliktrelaterte hendelser sank betraktelig i Ninewa provins fra gjennomsnittlig ti hendelser per dag i januar 2017, til én per dag i januar 2018, ifølge statistikk innhentet av Wing (2018a). Den nedadgående trenden fortsatte gjennom forsommeren. Fra april til juli var det kun 0,6 hendelser per dag. Antall hendelser steg imidlertid noe i juli og august, men har gått litt tilbake i september. Gjennomsnittet for august og september er 0,7 hendelser per dag. I oktober ser vi igjen en økning.

Antallet hendelser i første halvår til og med oktober er basert på Wings talloppgaver (2018a-j) og IBC sin oversikt *Recent Events* (IBC 2018).

Hva som regnes som en sikkerhetshendelse, kan variere noe fra kilde til kilde. Wing summerer hendelser og angrep som har resultert i døde og sårede personer, både sivile og medlemmer av irakiske sikkerhetsstyrker (ISF) og PMU-militser. Samtidig inneholder statistikken hans også enkelte forhindrede angrep.

IBC summerer kun hendelser der sivile har blitt drept. I sin oversikt lister de disse enkelthendelsene uten å kategorisere etter provins. For eksempel oppgis det mange

navn på landsbyer som det ikke er lett å lokalisere på kart. Videre kan flere landsbyer i Irak ha likelydende navn. Tallene som presenteres her, kan derfor være unøyaktige.²

Videre inneholder tallene fra IBC funn av lik i massegraver. Slike likvideringer har sannsynligvis ikke funnet sted samme måned som graven ble funnet. Det samme er tilfellet for likfunn i ruiner. Likene har sannsynligvis ligget der siden kamphandlingene mellom ISIS og irakiske styrker fant sted sommeren 2017.

Tallene fra Wing og IBC er dermed ikke direkte sammenlignbare. Likevel tar vi med IBC sine tall for å synliggjøre hvor mange hendelser som medfører sivile dødsfall. I tabellen under er hendelser der man har funnet døde i ruiner av hus tatt ut.

Tabell 1. Antall sikkerhetshendelser per måned i Ninewa provins

Kilde	Juni	Juli	August	September	Oktober
Wing - gjennomførte og avvergede angrep	12	29	27	18	25
IBC - kun hendelser med sivile dødsfall	4	16	12	5	8

Kilder: Wing 2018a, d, g, h & j; IBC 2018a.

Mens ISIS i løpet av våren og sommeren 2018 økte sin aktivitet i andre sentral-irakiske provinser, som Diyala, Kirkuk og Salah al-Din, var ikke dette tilfellet for Ninewa (Wing 2018e). Ifølge Wings analyse er Ninewa ISIS' sekundære front. Det forekommer dog enkelte skyteepisoder og andre voldelige sammenstøt mellom antatte ISIS-krigere og regulære styrker og PMU.

Angrep utført av selvmordsbombere er ikke lenger utbredt i Ninewa. Ifølge Wing (2018c) er denne metoden kun brukt to ganger mellom januar og september, henholdsvis i februar og september (Wing 2018d). I tillegg ble to selvmordsbombere avslørt og drept i august (Wing 2018b).

Wing (2018f, j) rapporterer imidlertid at ISIS den siste tiden har økt sin aktivitet også i Ninewa, både i form av bilbombeangrep og kidnappinger. Fem personer skal ha blitt kidnappet og henrettet i Ba'aj (2018f). Wing melder også om flere konfrontasjoner mellom militante og lokale sikkerhetsstyrker.

Fordi man også har sett økt ISIS-aktivitet andre steder i landet, ikke minst i Anbar provins, har ISF styrket sitt militære nærvær langs grensen mot Syria. Dette tiltaket kan antakelig bidra til å hindre økt ISIS-aktivitet i Ninewa. Men en konsentrasjon av irakiske styrker i grenseområdet, kan også bidra til at ISIS' celler inne i landet får noe bedre handlingsrom. På nåværende tidspunkt er det altså noe usikkert i hvilken retning utviklingen vil gå.

² Dataene som her er presentert, er hentet fra *Recent events* og ennå ikke analysert ferdig og lagt inn i IBCs database. Det er nok en grunn til at tallene kan være upresise.

4.2 SIVILE OFRE I PERIODEN JUNI-OKTOBER 2018

Antall drepte sivile har holdt seg ganske stabilt gjennom de aktuelle månedene, se tabell 2. Tallene fra de ulike kildene varierer imidlertid en del, selv om vi i tabellen under kun inkluderer sivile tap.

IBC (2018b) medgir at det i enkelte tilfeller kan være vanskelig å definere en sivil. Mens de inkluderer lokale regulære politistyrker, ekskluderer de aktive medlemmer av en militær eller paramilitær organisasjon.³

Wing rapporterer på både sivile og ikke-sivile tap, og i tabellen under er ikke-sivile, som medlemmer av ISF og PMU tatt ut.

UNAMI definerer *sivil* som personer som er i sivil når død eller skade inntreffer. Det inkluderer politi som ikke er i kamp-modus, sivilt forsvar, personlige sikkerhetsteam, politi med vaktfunksjoner, brannmenn (Goran 2018).

En annen utfordring knyttet til tallfesting av drepte sivile per måned, er at likfunn inkluderes i rapporteringene til Wing og IBC. Mens IBC spesifiserer likfunn i sin oversikt, gjør ikke Wing ikke det i sin. Rapportering av likfunn gir et utydelig bilde av konfliktsituasjonen. Lik som finnes i massegraver, kan ha blitt drept for flere år siden, og lik som finnes i ruiner, kan ha blitt drept under ISFs militæroperasjonen mot ISIS for over ett år siden. I tabellen under er derfor tall over likfunn i massegraver og ruiner fjernet fra IBC, mens man må anta at disse er inkludert i tallene fra Wing.

Den månedlige rapporteringen over sivile drepte fra UNAMI er ikke spesielt detaljert. Den oppgir kun totalt antall drepte for hele landet, og for de tre provinsene med flest antall drepte per måned. I tidsrommet juni-oktober har Ninewa vært blant de tre provinsene med de høyeste sivile tapstallene tre ganger, i juli, august og oktober. Vi har derfor ikke tilgang til UNAMIs statistikk for Ninewa for juni og september.

Nederst i tabellen nedenfor listes også tall for hele Irak. Dette er tatt med både for å vise at det totalt sett ikke er så store avvik i rapporteringen til Wing og IBC, og for å sammenligne tapstallene for Ninewa med landet totalt sett. Tabellen viser også at det er stor forskjell i rapporteringene fra Wing og IBC på den ene siden og UNAMI på den andre.

³ IBC ekskluderer personer over 18 år som, på dødstidspunktet, initierte den voldelige hendelsen, eller var et aktivt medlem av en militær eller paramilitær organisasjon. De utelater også utenlandske sikkerhetskontraktører og medlemmer av private sikkerhetsfirma som er tilknyttet den internasjonale koalisjonen.

Tabell 2. Antall drepte sivile i Ninewa og totalt i Irak, juni-oktober 2018

Kilde	Juni	Juli	August	September	Oktober
Ninewa					
Wing	52 ⁴	67 ⁵	46 ⁶	48 ⁷	163 ⁸
IBC	16 ⁹	22 ¹⁰	19 ¹¹	12 ¹²	15 ¹³
UNAMI		13	29		29
Totalt Irak					
Wing		267	224	253	383
IBC ¹⁴	209	230	201	241	310
UNAMI	76	79	90	75	69

Kilder: Wing 2018a-d, g, h & j; IBC 2018a; UNAMI 2018a, b & c.

5. HVEM BLIR ANGREPET OG UTSATT FOR OVERGREP?

Personer med tilknytning til ISIS, eller slektninger av ISIS-tilknyttede personer, er utsatt for ulike reaksjoner fra ISF og PMU, som bl.a. arrestasjon, trakassering på sjekkpunkt, bortføring, drap og annen vold (HRW 2018; Amnesty International 2018; internasjonal NGO i Irak, OCHA, U.S. Consulate Erbil, Flyktninghjelpen – møter april 2018). Slike mistanker faller ofte på sunniarabiske familier i områder som har vært kontrollert av ISIS, eller der ISIS har vært aktive. Hele grupper av befolkningen kan bli kollektivt straffet for slike mistanker. Det amerikanske konsulatet i Erbil (møte april 2018) påpekte at særlig det å være i familie med ISIS-folk kan ha veldig alvorlige konsekvenser.

ISIS' målgruppe later til å være politi, klanledere som tar avstand fra ISIS, og lokale myndigheter, inkludert mukhtarer. Det er imidlertid ikke alltid klart hvem som står bak drap og eksplosjoner i Ninewa.

I løpet av februar-mars 2018 skal ISIS ha trappet opp såkalte kvalitetsangrep rettet mot ISF og lokale ledere med en distinkt anti-ISIS-profil. Dette fremholder tre forskere fra Harvard Kennedy School i en rapport om den sikkerhetspolitiske situasjonen i Ninewa

⁴ Wing rapporterer om totalt 57 drepte. Tallet inkluderer 45 personer funnet drept i ruiner i Mosul, hvorav 43 sivile (Wing 2018i).

⁵ Wing rapporterer om totalt 78 drepte, inkludert ikke-sivile.

⁶ Wing rapporterer om totalt 51 drepte, inkludert ikke-sivile.

⁷ Wing rapporterer om totalt 77 drepte, inkludert ikke-sivile.

⁸ Wing rapporterer om totalt 179 drepte, inkludert ikke-sivile.

⁹ I tillegg ble 35 personer funnet døde, de fleste i ruiner eller massegraver.

¹⁰ I tillegg ble 57 personer funnet døde, de fleste i ruiner eller massegraver.

¹¹ I tillegg ble 46 personer funnet drept, de fleste i ruiner eller massegraver.

¹² I tillegg ble 80 personer funnet drept, de fleste i ruiner eller massegraver.

¹³ I tillegg ble 103 personer funnet drept i ruiner.

¹⁴ Tallene inkluderer likfunn i ruiner og massegraver.

post-ISIS (Ahn, Campbell & Knoetgen 2018, s. 3). Som eksempel på slik aktivitet nevner forskerne at klanledere fra Jabour-stammen, som har markert sterk motstand til ISIS, ble utsatt for henrettelses- og kidnappingsforsøk på den tiden. Som et annet eksempel nevnes et angrep på hjemmet til en klanleder i Qayyara den 12. mars i år. Klanlederen og seks av hans gjester døde i angrepet.

Forskerne viser til at denne typen målrettede angrep er indikasjoner på at ISIS har kapasitet utover det å ramme tilfeldige sivile, og dette hevder de er den type voldsaksjoner som bidrar til å svekke ISFs omdømme og ISIS' motstandere generelt.

I perioden juni-oktober 2018 har IBC rapportert om følgende hendelser der sivile (inkludert lokale regulære politistyrker) er drept:

- Syv politimenn er skutt og drept, i seks forskjellige hendelser. Fem av hendelsene fant sted i Mosul og en i Qayyara.
- 31 personer, inkludert barn, ble drept i åtte angrep der IED-er ble brukt. Fire av hendelsene fant sted i Mosul, to i Sinjar, én i Qayyara og én i Nimrod.
- En familie på seks personer ble drept som følge av eksplosiver i et minelagt hus (booby trap) i Mosul.
- Syv personer ble drept i sammenstøt med ISF i to hendelser i Mosul.
- To mukhtarer ble drept i henholdsvis Hatra distrikt og Mosul.
- 18 personer ble skutt og drept i åtte hendelser: Fire fant sted i Mosul, inkludert en der ofrene var mor og barn, to i Sinjar, én i Tal Afar og én i Badush.
- Én person ble drept i et tyrkisk luftangrep i Sinjar.
- Én person ble funnet drept med merker etter tortur i Mosul.
- Fem gjetere ble funnet drept i Mosul etter å ha blitt kidnappet.
- Fire personer har blitt funnet døde i Mosul og én i Bartalla.

Som oversikten over viser, er det i mange av hendelsene lite tilgjengelig informasjon om de drepte. Unntakene er tilfellene som har rammet polititjenestemenn og mukhtarer. Politi og medlemmer av ISF eller PMU er et opplagt mål for ISIS, som ønsker å ramme myndighetene. Ofre som tilhører de to sistnevnte gruppene, blir imidlertid ikke registrert av IBC, da de ikke er sivile ofre.

Bakgrunnen for at mukhtarer blir drept, er ikke like opplagt, men ifølge Wing (2018b) er drap på mukhtarer en taktikk ISIS bruker for å eliminere lokale myndigheter, slik at de selv kan ta over. Hevn for å ha angitt noen som ISIS-medlemmer skal også ha vært motiv i to drap på mukhtarer i år (spesialist som jobber for en menneskerettighetsorganisasjon i Irak, Skype-intervju 19. april 2018).

Sivile er også utsatt for press og trakassering fra ISIS i enkelte områder gruppen har støtte eller tilhold.

6. MAKTFORHOLD OG TILSTEDEVÆRELSE I NINEWA

6.1 ISF – HÆREN OG ANDRE SIKKERHETSAKTØRER UNDERLAGT MYNDIGHETENE

Etter oktober 2017 har irakiske styrker i fellesskap med regimelojale militser (PMU) hatt ansvar for sikkerheten i Ninewa provins. Alle styrkene, med unntak av kontraterrorstyrken (Counter Terrorism Service), er underlagt Ninewa Operations Command (NOC) (Ahn et al 2018). ISF består av både lokalt og føderalt politi foruten hæren. En mer utfyllende liste over hvilke styrker innen ISF som opererer i Ninewa, finnes i Vedlegg 1.

Ifølge Kirkuk Now (møte i Sulaymaniya 29. april 2018) er kontraterrorstyrken den mektigste sikkerhetsaktøren i Ninewa. Den er underlagt en shiamuslimsk offiser som rapporterer direkte til statsministeren.

Det er per oktober ingen operative styrker i Ninewa underlagt den kurdiske selvstyrreregjeringen, slik forholdet var før oktober 2017.

I henhold til kilder vi møtte i KRI, er ISF den sterkeste sikkerhetsaktøren i Ninewa (internasjonal NGO som jobber i Irak, møte 25. april 2018; OCHA, møte 26. april 2018). ISF ble likevel karakterisert som relativt svak, idet de ikke har kapasitet nok til å kontrollere hele sikkerhetsapparatet i provinsen. En annen kilde hevdet at ISF og PMU-ene har delt sikkerhetsansvaret mellom seg: ISF har sine styrker i sørlige og nordlige områder, mens PMU-ene er utplassert i de østlige områdene (Kirkuk Now, møte 2018).

6.2 MILITSER INNENFOR PMU / HASHD AL-SHABI OG HASHD AL-ASHA'IRI

Popular Mobilisation Units (PMU), eller folkemobiliseringsstyrken, er en militær organisasjon som inkluderer mellom 60 og 70 bevæpnede grupper eller militser i Irak (Nada & Rowan 2018; Ohlers 2018). De fleste er shiamuslimske (Hashd al-Shabi), men under PMU-paraplyen finnes det også militser bestående av sunnimuslimer og minoriteter.

En del av militsene var allerede etablert før 2014, og har nære bånd til Iran. Andre militser ble etablert som følge av en oppfordring fra shiamuslimenes mest respekterte religiøse leder, stor-ayatollah Ali al-Sistani, for å bekjempe ISIS i kjølvannet av sommeren 2014.

Fordi militsene innen PMU har vært dominert av shiamuslimer, var det lenge en motvilje blant sunnimuslimske arabere mot å slutte seg til disse (Gaston 2017c). Etter oppfordring fra amerikanerne, som ledet den internasjonale koalisjonen som har bistått Irak i kampen mot ISIS, sluttet imidlertid flere og flere stammeledere seg til PMU.

Stammebaserte sunnimuslimske PMU-enheter skal operere i de sunnidominerte områdene sør i provinsen (spesialist som jobber for en menneskerettighetsorganisasjon i Irak, Skype-intervju 19. april 2018). Det skal per august 2017 ha vært 47 slike stammebaserte militære enheter (ofte kalt Hashd al-Asha'iri) i Ninewa (Gaston 2017c). Disse enhetene er gjerne små, bestående av mellom 100-300 mann.

Det ble besluttet å legge PMU-ene under statlig kontroll i 2016, som en egen militær organisasjon. Dette ble formalisert av statsministeren i mars 2018.

Flere av minoritetene har egne militser, noen innen PMU, mens andre har nærmere tilknytning til KRI eller er uavhengige. En oversikt over militærenheter innen PMU som operer i Ninewa, finnes i Vedlegg 2.¹⁵

Sentrale militser som Kata'ib Hezbollah, Asaib Ahl al-Haq, Badr-organisasjonen samt Fredsbrigadene spiller en viktig rolle i Ninewa gjennom sin innflytelse og tilknytning til de mange lokale militsene, selv om de har begrenset tilstedeværelse selv (Ahn 2018, s. 20).

Landinfo har ikke mulighet til å vurdere styrkeforholdet mellom disse militsene i Ninewa. En av våre kilder i Erbil (menneskerettighetsaktivist, møte 27. april 2018) mente at Asaib Ahl al-Haq er den mest voldelige militsen, og at den står bak drap og annen overdreven maktbruk mot sivile. Samme kilde la til at ikke alle militser innen PMU begår slike overgrep, og nevnte at Badr-organisasjonen hjalp NGO-er med distribusjon av nødhjelp. På spørsmål om hvilken milits som var sterkest, svarte kilden at maktfordelingen mellom dem er fragmentert, da de kontrollerer hver sine steder.

6.3 KURDISK-STØTTEDE MILITSER

Enkelte av militsene som opererer i Ninewa, står utenfor PMU-paraplyen, og noen av dem har angivelig en tilknytning til kurdiske selvstyremyndigheter i KRI (Ahn et al 2018). Det er Landinfos antakelse at tilknytningen neppe er formell, men at de anses å ha politiske og økonomiske bånd til KRI.

Et av de store politiske stridsspørsmålene i de omstridte områdene er hvorvidt disse områdene skal innlemmes i KRI, eller forbli under sentralregjeringens kontroll. I områder der disse kurdisk-tilknyttede militsene står sterkt, vil det kunne utøves et press på lokalbefolkningen i retning av å støtte kurdernes krav i dette spørsmålet. Dette så man da kurderne de facto styrte mange av de omstridte områdene inntil oktober 2017.

En liste over kurdisk-støttede militser som angivelig opererer i Ninewa, finnes i Vedlegg 3.

6.4 MILITSER UTEN TILKNYTNING TIL PMU ELLER KRG

Ifølge Ahn et al (2018, s. 23) er det også enkelte militser som ikke har tilknytning til PMU eller KRG, men derimot til det tyrkiske kurdiske opposisjonspartiet PKK (Kurdistan Workers' Party). Begge opererer i Sinjar, hvorav den ene er yezidi-militsen Sinjar protection Units (YBS), og den andre er PKK. Ifølge andre kilder Landinfo har snakket med, opererer ikke PKK lenger direkte i Sinjar, men heller gjennom YBS (internasjonal NGO i Irak, møte 25. april 2018).

I tillegg skal det være noen væpnede grupper som på feilaktig grunnlag utgir seg for å være en del av PMU. Disse, hevder forskerne fra Harvard Kennedy School (Ahn et al 2018, s. 23), er kriminelle aktører som påberoper seg PMU-tilhørighet for å legitimere handlingene sine. Det kan også være medlemmer av offisielle PMU-er som distanserer seg fra PMU når de begår kriminelle handlinger, eller utfører sekterisk motivert vold. Ahn et al kaller disse for «Fake Hashd».

¹⁵ Listen er ikke nødvendigvis uttømmende.

6.5 ISIS

ISIS har ingen territoriell kontroll i Ninewa lenger. Gruppen av gjenværende ISIS-krigere har mest sannsynlig konsentrert seg i avsidesliggende områder nær grensen mot Syria, samt i Badoush¹⁶-området mellom Mosul og Tal Afar (internasjonal NGO i Irak, møte 25. april 2018; irakisk analytiker, møte i Brussel 3. mai 2018). En kilde Landinfo møtte i Erbil mente for øvrig at ISIS også har sovende celler i Vest-Mosul og i områder utenfor byen (menneskerettighetsaktivist, møte 27. april 2018). Kilden mente likevel, i likhet med en annen som jobber for en internasjonal NGO i Irak, at ISIS har svært begrenset spillerom i Øst-Mosul, men noe mer i Vest-Mosul.

Etter tapet av territoriell kontroll, har ISIS omstrukturert seg og sine operasjoner, og gått tilbake til regional opprørsvirksomhet (ISW 2018; internasjonal NGO i Irak, møte 25. april 2018; Hudson Institute 2018). ISIS jobber angivelig aktivt med å styrke sin posisjon regionalt, inkludert i Ninewa, ved å samle inn penger og gjenoppbygge kommando og kontroll over gjenværende styrker. Dersom dette får fortsette, vil ISIS igjen kunne bli en sterk utfordrer til de irakiske sikkerhetsstyrkene (ISW 2018; Hudson Institute 2018).

Ifølge en uttalelse fra Pentagon i august 2018, har ISIS fortsatt nær 30 000 krigere i Irak og Syria (ISW 2018). Det ble sagt at disse er mer slagkraftige enn det Al-Qaida-i-Irak, ISIS' forgjenger, var da de var på høyden i 2006-2007. Ifølge en redegjørelse om ISIS' kapasitet fra FNs sikkerhetsråd i august 2018, er tallet på gjenværende ISIS-krigere i Irak og Syria på 20 000, jevnt fordelt mellom begge land.

ISIS har likevel ikke stor kapasitet i Ninewa. Det skyldes i stor grad at PMU-ene og ISF har støtte i lokalbefolkningen. Likevel har ISIS angivelig trappet opp sin virksomhet i Ninewa den siste tiden (Wing 2018j).

7. SITUASJONEN I DE ULIKE OMRÅDENE

Det har, som nevnt innledningsvis, vært en sterk nedgang i voldsrelaterte hendelser i Ninewa provins i løpet av 2018, sammenlignet med 2017 og tidligere år.

Irakiske styrker har i samarbeid med diverse enheter innen PMU relativt god kontroll på situasjonen de fleste steder. Den rapporterte volden er preget av skyteepisoder og bruk av hjemmelagde bomber (IEDer).

Man kan ikke med sikkerhet si hvem som står bak all volden i Ninewa. Likevel antar man antar at gjenværende ISIS-medlemmer er ansvarlig for en del av den, mens noen hendelser antakelig er utført av andre kriminelle nettverk eller aktører.

Nedenfor redegjøres det kort for situasjonen i de områdene av Ninewa provins som enten tidligere var, eller fortsatt er, mest voldsutsatt.

¹⁶ Den 10. juni angrep ISIS fengselet i Badoush og drepte 670 innsatte, de aller fleste shiamuslimer.

7.1 NINEWA-SLETTA – MINORITETER ER SÅRBARE OVERFOR LOKALE PMU-ER

ISIS er ikke spesielt aktiv på Ninewa-sletta. Det er imidlertid flere PMU-enheter som holder til i dette området. De mest fremtredende er shabak-militsen Ninewa Plains Forces (NPF) og Babylonbrigaden (Ahn 2018 s. 19). Begge har angivelig nær tilknytning til Badr-organisasjonen.

Medieorganisasjonen Kirkuk Now (møte 29. april 2018) hevdet at situasjonen i de kristne områdene på Ninewa-sletta er relativt rolig, nettopp på grunn av militsenes og ISFs nærvær.

Selv om det ikke rapporteres mange voldshendelser i området, kan PMU-enes virksomhet og tilstedeværelse oppfattes truende for personer som ikke støtter den lokale PMU-en ideologisk og politisk. Det gjelder for eksempel personer som tilhører en minoritet som ikke har en egen PMU på hjemstedet.

Dette er tilfellet i enkelte landsbyer på Ninewa-sletta som deles av kristne assyrere og/eller khaldeere og muslimske shabaker. En del assyrere og khaldeere ønsker ikke å returnere til sine byer/landsbyer som nå er kontrollert av PMU-er som utgår fra shabak-minoriteten (Ninewa Plains Forces/Liwa al-Shabak).

En kilde Landinfo møtte i Erbil uttalte at den gruppen som først returnerte til et område, har fått befeste sin stilling der, og at andre minoriteter da ikke ønsker å returnere (OCHA, møte 26. april 2018). Det har ført til at landsbyer og områder som tidligere rommet flere minoriteter, nå har blitt mer homogene (OCHA, møte 26. april 2018).

Bartalla er et slikt eksempel. Fra å ha vært en by med kristen majoritet, er den nå hovedsakelig befolket av shabaker (både returnerte og andre som tidligere bodde utenfor), og av arabiske internt fordrevne som har slått seg ned der (Gaston 2017b). De kristne returnerer ikke dit. Det skyldes at det er den shabak-dominerte militsen, sammen med Babylonbrigaden, som kontrollerer Bartalla og sjekkpunktene inn til byen.

Ifølge lederen for en internasjonal NGO i Irak, som jobber med sikkerhetsanalyse i KRI (møte 25. april 2018), er de kristnes største fiende blant deres egne. Flere av de kristne PMU-ene er ifølge denne kilden i konflikt med hverandre. Ninewa Plains Forces¹⁷ er angivelig alliert med KDP, mens andre, inkludert Babylonbrigaden, er nært knyttet opp mot Bagdad. Andre igjen er uavhengige. Derfor er det en del kristne, med lojalitet til KDP, som ikke tør å returnere til områder der Babylonbrigaden har ansvaret for sikkerheten, og vice versa.

Qaraqosh (Baghdada på assyrisk) er en annen kristen by på Ninewa-sletta. Der er Ninewa Plains Protection Units (NPU) utplassert (Gaston 2017b). NPUs oppgaver med å sikre Qaraqosh vanskeliggjøres på grunn av konflikten med shabak-styrken i Bartalla (NPF). NPF er langt større og mer aggressiv milits som dessuten har støtte fra de mektige shiadinerte militsene innen PMU. Ifølge Gaston¹⁸ (2017b) er NPF beryktet for å stå bak overgrep på Ninewa-sletta, og der hvor dette skjer, er ikke de kristne militsene sterke nok til å stoppe dem. NPF anklages for å ha plyndret og rasert

¹⁷ Det finnes to militser med samme navn. Den ene har rekruttert blant kristne og den andre er dominert av shabak-minoriteten.

¹⁸ Gaston er *non-resident fellow* ved Global Public Policy Institute (GPPi) i Berlin.

kristne områder som Qaraqosh i kjølvanet av at ISIS ble fordrevet derfra for å forhindre retur av kristne (Gaston 2017b). Selv om shiamilitsene i hovedsak er ute etter å straffe lokale sunnimuslimske miljøer, ser det altså ut til at de også begår overgrep mot andre grupper.

I henhold til en menneskerettighetsaktivist Landinfo møtte i Erbil (27. april 2018), er det for enkelt å bare skylde på PMU-ene for lokal uro på slike steder. Han hevdet at konflikter og voldshendelser ofte skyldes lokale dynamikker mellom etniske grupper og ikke PMU direkte.

7.2 SINJAR – FORTSATT MANGE YEZIDER SOM IKKE TØR RETURNERE

Dynamikken er noe av den samme i Sinjar. Yezider som ikke støtter de PMU-enhetene som nå kontrollerer det distriktet, tør ikke å returnere. Ifølge en internasjonal NGO i Irak (møte i Erbil 25. april 2018) så har den kurdiske selvstyreregjeringen også hindret folk i å returnere til Sinjar. Det har de angivelig gjort gjennom press og incentiver, og ved at de har kunnet kontrollere utreise fra KRI.

Etter oktober 2017 har ikke lenger kurdiske myndigheter (KDP) noen myndighet i Sinjar, og ISIS opererer heller ikke lenger der. Dette har ført til en bedring av sikkerhetssituasjonen i distriktet, ifølge lederen for den internasjonale NGO-en vi har referert til over.

De sikkerhetsaktørene som nå kontrollerer Sinjar, er HPE (Ezidkhan Protection Forces på kurmanji) og YBS (Sinjar Resistance Unit) (internasjonal NGO i Irak, møte 25. april 2018). HPE var opprinnelig uavhengig, men har senere blitt assosiert med PMU. Ifølge en internasjonal NGO i Irak (møte 2018) er dette en relativt liten gruppe, som i hovedsak har til oppgave å beskytte religiøse helligdommer. YBS er ansett å være tilknyttet den tyrkisk-kurdiske militsen PKK. Gjennom YBS later det derfor til at PKK fortsatt har tilstedeværelse i Sinjar, selv om de offisielt har forlatt regionen.

PKKs tilstedeværelse ble av en menneskerettighetsaktivist Landinfo møtte i Erbil (27. april 2018) ansett å være en av grunnene til at mange ikke tør å returnere til Sinjar. I tillegg, mente han, er lav tillitt mellom kurdere og yezider også en grunn til at mange ikke returnerer.

Andre vil også hevde at mange yezider vegrer seg mot retur fordi de ikke lenger stoler på sine tidligere arabiske naboer i distriktet.

Redaksjonen i Kirkuk Now (møte 29. april 2018) hevdet også at manglende sikkerhet er et hinder for retur til Sinjar. De hevdet at Sinjar fortsatt oppleves som utrygt for mange av dem som flyktet derfra, inkludert yezidene.

Den yezidiske kvinnen og tidligere ISIS-fangen Nadia Murad, som er tildelt Nobels fredspris i 2018, opplyser også at mangel på sikkerhet hindrer mange yezider fra å returnere til Sinjar (Rudaw 2018a).

Foruten sikkerhetsproblemer som skyldes politiske forhold, er Sinjar også utrykt fordi sprengladninger som ISIS la ut, fortsatt ikke er ryddet bort. Dette er spesielt et problem sør i Sinjar distrikt (Rudaw 2018a). I tillegg ligger byen Sinjar fortsatt i ruiner etter krigen mot ISIS.

IOM (2018a) melder også at yezider flest ikke tør å returnere til Sinjar, og at de heller blir værende i leire. Av de rundt 52 000 yezidene som hadde returnert til Sinjar distrikt i juli 2018, var det færre enn en femtedel som hadde returnert til områder sør for Sinjar-

fjellene. Disse områdene er fortsatt ubeboelige da de mangler all infrastruktur og sosiale tjenester, inkludert skole og helseklinikker.

Ifølge en rapport utarbeidet av IOM (2018b), er Sinjar et av de mest sårbare områdene for retur i Irak. Det skyldes hovedsakelig store ødeleggelser, manglende gjenoppbygging og manglende tjenestetilbud.

7.3 MOSUL – VESTSIDEN AV BYEN ER FORTSATT USTABIL

Mosul hadde omlag 1,8 millioner innbyggere før ISIS tok kontrollen over byen i juni 2014. Flere hundre tusener flyktet som følge av dette.

Den militære operasjonen for å frigjøre Mosul medførte enorme skader på hus og annen infrastruktur. I henhold til en spørreundersøkelse som ble gjennomført i 2017, var det kun en fjerdedel av husene som ikke hadde påførte skader. I Vest-Mosul var kun litt over en femtedel av husene skadefrie (Lafta et al 2018). Også infrastrukturen var ødelagt. Ingen av husene hadde strøm, og tilgjengeligheten av innlagt vann var svært begrenset.

I Øst-Mosul var skadeomfanget generelt sett langt mindre enn i Vest-Mosul. Derfor har retur til Vest-Mosul latt vente på seg, mens det har vært relativt stor retur til den østlige delen av byen. I henhold til OCHA (møte 26. april 2018) bor det nå om lag 1 million mennesker i byen.

ISF har ansvar for sikkerheten i byen. Det er først og fremst det lokale politiet som er til stede i bykjernen. Hærenhetene er plassert utenfor. Ifølge kildene Landinfo møtte i KRI i april 2018, skal det ikke lenger være PMU-enheter som opererer i byen. PMU-ene skal imidlertid likevel ha satt sitt svært synlige preg på bybildet med sine mange bannere og flagg.

Sikkerhetssituasjonen i Øst-Mosul anses som relativt god i dag. Det har vært en betydelig retur til denne delen av byen. Også kurdere har returnert. En kilde sa at det er enklere for kurdere å returnere til Mosul enn til Kirkuk, fordi kurderne ikke har kontrollert denne byen slik som Kirkuk (Internasjonal NGO som jobber i Irak, møte 25. april 2018). Mange har imidlertid måttet forlate byen på nytt både på grunn av høye levekostnader i denne delen av byen, og på grunn få jobb-muligheter (Kirkuk Now, møte 29. april; U.S. Consulate Erbil, møte 27. april 2018).

I Vest-Mosul er situasjonen mer ustabil. Det er langt vanskeligere for irakiske styrker og politi å kontrollere dette området enn Øst-Mosul. Det at store deler av byen fortsatt ligger i ruiner, gjør bybildet mindre oversiktlig og vanskeligere for ISF å kontrollere. En av grunnene til at gjenoppbyggingen tar tid, er at bygningene må ryddes for miner og andre eksplosiver som ISIS har lagt igjen. Fortsatt blir folk drept av gjenværende miner (IBC 2018a).

I henhold til det amerikanske konsulatet i Erbil er det kun den irakiske hæren som er autorisert til å klarere miner fra private hus, og det vil ta tid. Prioritet nå er å gjenoppbygge infrastruktur som veier, broer og viktige offentlige og kommersielle bygninger (møte 27. april 2018). Det samme har lederen for gjenoppbyggingskomiteen i Ninewa uttalt til Al Jazeera (Petkova 2018). Han la til at UNDP skal iverksette et prosjekt for rehabilitering av 4500 ødelagte hus i gamlebyen i 2019.

Enkelte av kildene Landinfo møtte i Erbil og Sulaymaniya, hevdet at det finnes ISIS-celler i Vest-Mosul fortsatt (U.S. Consulate, møte 27. april 2018; OCHA møte 26. april 2018). Det samme hevder den kurdiske nyhetstjenesten Rudaw (2018c).

En annen kilde Landinfo møtte i Erbil (internasjonal NGO i Irak, 25. april 2018), mente imidlertid at ISIS har liten aktivitet i byen, og at de ikke lenger har mulighet til å tjene penger på kriminell aktivitet der, slik de var kjent for å gjøre før de tok kontroll med byen i 2014. Denne kilden mente for øvrig at de voldshendelsene som skjer i Mosul, rammer vilkårlig, og at de først og fremst er resultat av organisert kriminalitet. Kilden gikk langt i å antyde at enkelte medlemmer av PMU opererer som sikkerhetsagenter på dagtid og som kriminelle på nattestid. Dette bl.a. fordi de både er dårligere lønnet og dårligere utdannet enn de formelle sikkerhetstyrkene, inkludert og politiet. Kilden antydte også at enkelte i PMU-er kan ha interesse av å demonstrere at ISF ikke har full kontroll på sikkerheten i et område.

Dersom det er noe i det denne kilden antyder, kan det hende at en del av voldshendelsene som finner sted i Mosul og Ninewa, er utført av medlemmer av PMU-ene og ikke av ISIS.

7.4 TAL AFAR – VEDVARENDE SEKTERISK KONFLIKT

Byen Tal Afar er en turkmensk by, og før ISIS' maktovertakelse hadde den om lag 200 000 innbyggere, bestående av både sunni- og shiamuslimske turkmenere (Gaston 2017c; Majidiyar 2017). Etter ISIS' invasjon flyktet rundt 2/3 av byens befolkning, og blant de gjenværende var det en majoritet av sunnimuslimer (Majidiyar 2017; Kimball 2017).

I andre deler av distriktet, inkludert byene Rabia, Zummar og Ayyadhiyya, bor det både arabere og turkmenere.

Mye av byen ble ødelagt under ISIS' styre og som følge av militæroperasjonen for å bekjempe ISIS. Blant de mange ødelagte bygningene var en 3000 år gammel borg, universitetet og sykehus (Rudaw 2018b). Innbyggere som er intervjuet av den kurdiske avisen Rudaw, hevder situasjonen nå er rolig i Tal Afar. En del av byen er gjenoppbygget og om lag 20 000 har returnert, ifølge en representant for den lokale PMU-en som tjenestegjør der (Rudaw 2018b).

Etter at ISIS ble drevet ut av Tal Afar by og distrikt, er det ISF og PMU som i fellesskap har ansvar for sikkerheten der (Rudaw 2018b). Ifølge OCHA er det et stort PMU-nærvær i Tal Afar (møte 26. april 2018). En av dem er Hashd al-Turkmani (Ahn et al. 2018, s. 92). De større militsene Asa'ib Ahl al Haq og Kata'ib Hezbollah opererer i distriktet utenfor byen (Kimball 2017). Ifølge Gaston (2017c) er også Badr-organisasjonen operativ i distriktet.

OCHA hevdet (møte 26. april 2018) at det i hovedsak er shiamuslimske turkmenere som har returnert til byen. Sunnimuslimske turkmenere tør ikke å returnere i frykt for å bli assosiert med ISIS, og på grunnlag av det bli møtt med hevnaksjoner. De blir heller værende i IDP-leire.

Det samme har Irak-eksperten Renad Mansour (2017) fra Chatham House gitt uttrykk for. Ifølge ham er enkelte sunnimuslimske ledere bekymret over PMU-enes tilstedeværelse i Tal Afar, både fordi man mener de er der for å søke hevn over sunnimuslimer, og fordi man frykter iransk innflytelse i området. De tror PMU-enes

tilstedeværelse i Tal Afar, og andre områder i Ninewa, er motivert av et ønske om å opprette en korridor mellom Iran og Middelhavet.

Ifølge det tyrkiske Anadolu Agency (Yeni Safak 2018) skal imidlertid alle PMU-ene nylig (medio oktober) ha trukket seg ut av Tal Afar by og overlatt sikkerhetsansvaret til lokalt politi. Dette er basert på en uttalelse fra en kaptein i ISF. Styrkene skal angivelig ha blitt re-lokalisert til områder vest for Mosul for å sikre disse mot væpnede celler tilknyttet ISIS. Landinfo har ikke sett andre meldinger om dette, og kan derfor ikke vurdere hvorvidt dette faktisk har skjedd eller ikke, og om det eventuelt er en varig eller midlertidig løsning.

Ifølge IOM (2018b, s. 13) sin indeks over utsatte områder i Irak, er Tal Afar en av de aller mest sårbare områdene for retur. Foruten mangel på humanitære og sosiale tjenester, skyldes dette sekteriske spenninger, mangfoldet av sikkerhetsaktører som opererer der, og frykten for angrep fra ISIS.

7.5 QAYYARA

Qayyara er et underdistrikt sørøst i Mosul distrikt, med om lag 120 000 innbyggere, hovedsakelig sunnimuslimske arabere (Gaston 2017a). Byen med samme navn har om lag 23 000 innbyggere. Qayyara ble okkupert av ISIS i juni 2014 og frigjort i august 2016. Området har vært ganske stabilt siden. Tre av de største IDP-leirene i Ninewa ligger i distriktet. Disse er Jed'ah, Qayyara flystripe og Hajj Ali-leiren.

Etter at ISIS ble fordrevet fra Qayyara, ble byen fra oktober 2016 brukt som administrasjonssenter for provinsen frem til regjeringsstyrkene gjenvant kontrollen også i Mosul (Gaston 2017a).

Byen Qayyara ble hardt rammet under ISIS' okkupasjon. En av de største utfordringene i byen og distriktet i dag er håndteringen av den delen av befolkningen som enten var med i ISIS, eller som på andre måter støttet dem (Gaston 2017a; Kirkuk Now, møte 29. april 2018). Etter at ISIS ble drevet ut av byen, har det vært demonstrasjoner mot at familier som støttet ISIS, skulle kunne bli værende. Disse familiene ble truet med voldsbruk dersom de ikke forlot byen. Lokale myndigheter oppfordret også, dog uoffisielt, familiene som hadde vært med i ISIS, om å forlate byen eller oppsøke leire for internt fordrevne (Kirkuk Now, møte 29. april 2018).

Et av ISIS' siste angrep i Ninewa rammet Qayyara den 23. oktober. En bilbombe ble sprengt på et marked der, hvilket resulterte i minst 6 drepte og over 30 sårede (Elias 2018). Dette er det første store bombeangrepet i Ninewa siden ISIS ble fordrevet. Den øverste lederen for den irakiske hæren i Mosul-området uttalte at han var sikker på at ISIS står bak angrepet.

8. AVSLUTTENDE KOMMENTARER

De siste måneders utvikling i Irak har vist at Ninewa ikke lenger er blant de aller mest voldsutsatte provinsene i landet. Mens ISIS i løpet av 2018 har økt sin aktivitet i Kirkuk, Salah al-Din og Diyala, har man ikke sett tilsvarende utvikling i den provinsen som var ISIS' hovedsete i Irak under det såkalte Kalifatet mellom 2014-2017. Fra september har man imidlertid begynt å se tegn på tilsvarende utvikling i Ninewa.

Vi ser at Ninewa ikke er immun for angrep utført av ISIS eller andre regimefiendtlige grupper. Angrep forekommer, og blant dem som rammes, er politi og andre personer som representerer lokale myndigheter, inkludert ISF og PMU. Andre som står frem som motstandere av ISIS, blir også angrepet.

Sikkerhetsaktørene i provinsen er mangfoldige og har lojalitet til ulike myndigheter og grupper. På sikt kan det bli en utfordring å utvikle et slikt etnisk og sekterisk basert sikkerhetssystem.

Det har vært en betydelig retur til enkelte områder i Ninewa, som Øst-Mosul. I noen byer og landsbyer er det kun enkelte etniske og/eller sekteriske grupper som har returnert. Det har ført til at områder som tidligere var heterogene, nå har blitt mer homogene.

Sunnimuslimer som enten var tilknyttet ISIS, eller var i familie med personer som var ISIS-medlemmer, har problemer med å returnere til sine hjemsteder i Ninewa. De risikerer vold og trakassering ved retur, og mange av dem må forbli i leire for internt fordrevne på ubestemt tid.

9. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Ahn, J., Campbell, M. & Knoetgen, P. (2018, 7. mai). *The Politics of Security in Ninewa: Preventing an ISIS Resurgence in Northern Iraq*. Cambridge, Massachusetts: Harvard Kennedy School, Harvard University. Tilgjengelig fra https://www.hks.harvard.edu/sites/default/files/degree%20programs/MPP/files/Finalized%20PAE_Ahn_Campbell_Knoetgen.pdf [lastet ned 29. oktober 2018]
- Ali, S. (2018, 12. august). Shia militias withdraw from disputed territories in Iraq's Nineveh: Officials. *Kurdistan 24*. Tilgjengelig fra <http://www.kurdistan24.net/en/news/e06a8419-1de9-490e-b575-9287bf7618d8> [lastet ned 29. oktober 2018]
- Amnesty International (2018, 22. februar). *Iraq 2017/2018. Amnesty International Report 2017/18: The State of the World's Human Rights*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/iraq/report-iraq/> [lastet ned 29. oktober 2018]
- DFAT, dvs. Department of Foreign Affairs and Trade, Australia (2018, 9. oktober). *DFAT country information report Iraq*. Canberra: DFAT. Tilgjengelig fra <https://dfat.gov.au/about-us/publications/Documents/country-information-report-iraq.pdf> [lastet ned 17. oktober 2018]
- Elias, S. (2018, 23. oktober). Car bomb kills six, wounds 30 near Iraq's Mosul. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-blast/car-bomb-kills-six-wounds-30-near-iraqs-mosul-idUSKCN1MX0WA> [lastet ned 29. oktober 2018]
- FNs Sikkerhetsråd (2018, 16. august). *Seventh report of the Secretary-General on the threat posed by ISIL (Da'esh) to international peace and security and the range of United Nations efforts in support of Member States in countering the threat. S/2018/770*. New York: FN. Tilgjengelig fra http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2018/770&referer=/english/&Lang=E [lastet ned 19. oktober 2018]
- Garland, C. (2016, 23. desember). Christian militia stands guard in freed town outside Mosul, Iraq. *Stars and Stripes*. Tilgjengelig fra <https://www.stripes.com/news/christian-militia-stands-guard-in-freed-town-outside-mosul-iraq-1.445876> [lastet ned 29. oktober 2018]
- Gaston, E. (2017a, 2. august). *Iraq after ISIL: Qayyara*. Berlin: Global Public Policy Institute (GPPi). Tilgjengelig fra <https://www.gppi.net/2017/08/02/iraq-after-isil-qayyara> [lastet ned 22. oktober 2018]
- Gaston, E. (2017b, 5. august). *Iraq after ISIL: Qaraqosh, Hamdaniya District*. Berlin: Global Public Policy Institute (GPPi). Tilgjengelig fra <https://www.gppi.net/2017/08/05/iraq-after-isil-qaraqosh-hamdaniya-district> [lastet ned 22. oktober 2018]
- Gaston, E. (2017c, 30. august). *Sunni tribal forces*. Berlin: Global Public Policy Institute (GPPi). Tilgjengelig fra <https://www.gppi.net/2017/08/30/sunni-tribal-forces> [lastet ned 29. oktober 2018]
- Goran, B. (2018, 1. oktober). UNAMI: Number of civilian casualties in Iraq decreased during September. *Kurdistan 24*. Tilgjengelig fra <http://www.kurdistan24.net/en/news/2df74aa2-dc2e-4b8f-ae0d-d4458e0cf2e0> [lastet ned 17. oktober 2018]
- Hudson Institute (2018, 19. september). *Hudson Institute on Iraq's Political Situation*. Washington D.C: Hudson Institute. Tilgjengelig via C-SPAN Video Library <https://www.c-span.org/video/?451670-1/hudson-institute-iraqs-political-situation> [lastet ned 16. oktober 2018]
- Human Rights Watch (2018, 4. september). *“Life without a father is meaningless». Arbitrary arrests and enforced disappearances in Iraq 2014-2017*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/iraq0918.pdf [lastet ned 29. oktober 2018]

- IBC, dvs. Iraq Body Count (2018a). *IBC recent events*. Oxford: IBC Tilgjengelig fra <https://www.iraqbodycount.org/database/recent/> [lastet ned 17. oktober 2018]
- IBC (2018b). *Methods*. Oxford: IBC Tilgjengelig fra <https://www.iraqbodycount.org/about/methods/> [lastet ned 18. oktober 2018]
- IOM (2018a). *More Help Needed for Yazidis Struggling to Rebuild in Sinjar: IOM Iraq*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig via Reliefweb <https://reliefweb.int/report/iraq/more-help-needed-yazidis-struggling-rebuild-sinjar-iom-iraq-enar> [lastet ned 30. oktober 2018]
- IOM (2018b, september). *Return Index. Findings Round 1. September 2018*. Bagdad: IOM Tilgjengelig via Reliefweb <https://reliefweb.int/report/iraq/iraq-return-index-findings-round-1-september-2018> [lastet ned 31. oktober 2018]
- Jalabi, R & Rasheed, A. (2017, 31. august). Iraqi prime minister declares victory over IS in Tal Afar. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-talafar-idUSKCN1BB1HS> [lastet ned 16. oktober 2018]
- Kimball, S. (2017, 10. oktober). “Tal Afar is now for Shia”: Sunnis fear bleak future on Iraq's sectarian faultline. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeasteye.net/news/ghost-town-crossroads-tal-afar-iraq-disputed-iran-897917941> [lastet ned 30. oktober 2018]
- Lafta, R., Citorelli, V. & Burnham, G. (2018, 1. august). Living in Mosul during the time of ISIS and the military liberation: results from a 40-cluster household survey. *Conflict and Health 2018*. Tilgjengelig fra <https://conflictandhealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13031-018-0167-8> [lastet ned 18. oktober 2018]
- Landinfo (2009). *Irak: Den administrative inndelingen av Ninewa provins*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://www.landinfo.no/asset/1040/1/1040_1.pdf [lastet ned 30. oktober 2018]
- Landinfo (2017). *Irak: Sheikhan distrikt – kontroll, sikkerhet og situasjonen for yezidene*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Irak-Respons-Sheikhan-distrikt-kontroll-sikkerhet-og-situasjonen-for-yezidene-14022017.pdf> [lastet ned 30. oktober 2018]
- Majidyar, A. (2017, 16. mars). *Iran-Supported Militia Groups Intensify anti-U.S. Propaganda in Iraq*. Washington D.C.: Middle East Institute. Tilgjengelig fra <http://www.mei.edu/content/article/io/iran-supported-militia-groups-intensify-anti-us-propaganda-iraq> [lastet ned 30. oktober 2018]
- Mansour, R. (2017, 27. januar). *After Mosul, Will Iraq's Paramilitaries Set the State's Agenda?* Washington D.C.: The Century Foundation. Tilgjengelig fra <https://tcf.org/content/report/mosul-will-iraqs-paramilitaries-set-states-agenda/> [lastet ned 29. oktober 2018]
- MER, dvs. Middle East Report (2018). “Mosul will never be the same”. An interview with Omar Mohammed. *Middle East Report* 287, Summer 2018, s. 39-43.
- Nada, G. & Rowan, M. (2018, 27. april). *The Islamists. Research. Part 2: Pro-Iran Militias in Iraq*. Washington D.C.: Wodrow Wilson International Center for Scholars. Tilgjengelig fra <https://www.wilsoncenter.org/article/part-2-pro-iran-militias-iraq> [lastet ned 29. oktober 2018]
- Neuhoof, F. (2015, 13. juli). Anti-Isis foreign legion: Ex-skinheads and angry white men swell ranks of Christian militia fighting Islamic State. *International Business Times*. Tilgjengelig fra <https://www.ibtimes.co.uk/anti-isis-foreign-legion-ex-skinheads-angry-white-men-swell-ranks-christian-militia-fighting-1510550> [lastet ned 2. november 2018]
- Ohlers, C. A. (2018, 8. februar). The Uncertain Future of Iraq's Popular Mobilization Units. *Terrorism Monitor*, 16(3). Tilgjengelig fra <https://jamestown.org/program/uncertain-future-iraqs-popular-mobilization-units/> [lastet ned 29. oktober 2018]

- Petkova, M. (2018, 29. oktober). Mosul residents: 'We were the masters of the world'. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/blogs/middleeast/2018/10/mosul-residents-masters-world-181028151652794.html> [lastet ned 30. oktober 2018]
- Rudaw (2017, 8. mars). Iraqi forces control Badush prison where ISIS killed hundreds of inmates. *Rudaw*. Tilgjengelig fra <http://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/080320173> [lastet ned 16. oktober 2018]
- Rudaw (2018a, 8. oktober). Exclusive: Nobel winner Nadia Murad says Yezidis will return when Shingal is safe. *Rudaw*. Tilgjengelig fra <http://www.rudaw.net/english/interview/08102018> [lastet ned 16. oktober 2018]
- Rudaw (2018b, 30. juli). Tal Afar on the up-and-up a year after ISIS. *Rudaw*. Tilgjengelig fra <http://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/300720181> [lastet ned 16. oktober 2018]
- Rudaw (2018c, 10. juli). Abadi hails 'security and stability' one year after Mosul liberation. *Rudaw*. Tilgjengelig fra <http://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/100720181> [lastet ned 22. oktober 2018]
- Al-Tamimi, A. J. (2017, 31. Oktober). Hashd Brigade Numbers Index. *Aymenn Jawad al-Tamimi's Blog* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://www.aymennjawad.org/2017/10/hashd-brigade-numbers-index> [lastet ned 16. oktober 2018]
- UNAMI (2018a, 1. august). *UN Casualty Figures or Iraq for the Month of July 2018*. Bagdad: UNAMI. Tilgjengelig fra http://www.uniraq.org/index.php?option=com_k2&view=item&id=9402:un-casualty-figures-for-iraq-for-the-month-of-july-2018&Itemid=633&lang=en [lastet ned 17. oktober 2018]
- UNAMI (2018b, 1. september). *UN Casualty Figures or Iraq for the Month of August 2018*. Bagdad: UNAMI. Tilgjengelig fra http://www.uniraq.org/index.php?option=com_k2&view=item&id=9542:un-casualty-figures-for-iraq-for-the-month-of-august-2018&Itemid=633&lang=en [lastet ned 17. oktober 2018]
- UNAMI (2018c, 1. november). *UN Casualty Figures or Iraq for the Month of October 2018*. Bagdad: UNAMI. Tilgjengelig fra http://www.uniraq.org/index.php?option=com_k2&view=item&id=9870:un-casualty-figures-for-iraq-for-the-month-of-october-2018&Itemid=633&lang=en [lastet ned 5. november 2018]
- UNHCR (2007, september). *Governorate assessment report Dahuk governorate*. Bagdad: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/pdfid/471f4c9ba.pdf> [lastet ned 5. november 2018]
- Wallace, B. & Cafarella, J. (2018, 1. oktober). *ISIS's Second Resurgence*. Washington D.C.: Institute for the Study of War. Tilgjengelig fra <http://iswresearch.blogspot.com/search/label/Iraq> [lastet ned 16. oktober 2018]
- Wing, J. (2018a, 2. august). Violence Slightly Down In Iraq July 2018. *Musings on Iraq. Blog*. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.com/2018/08/violence-slightly-down-in-iraq-july-2018.html> [lastet ned 17. oktober 2018]
- Wing, J. (2018b, 23. august). Security In Iraq Aug 15-21, 2018. *Musings on Iraq. Blog*. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.com/2018/08/security-in-iraq-aug-15-21-2018.html> [lastet ned 19. oktober 2018]
- Wing, J. (2018c, 2. oktober). Security In Iraq Sep 22-28, 2018. *Musings on Iraq. Blog*. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.com/2018/10/security-in-iraq-sep-22-28-2018.html> [lastet ned 19. oktober 2018]
- Wing, J. (2018d, 6. oktober). Islamic State Returns To Baghdad While Overall Security In Iraq Remains Steady. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.com/2018/10/islamic-state-returns-to-baghdad-while.html> [lastet ned 19. oktober 2018]

- Wing, J. (2018e, 9. oktober). Security In Iraq Oct 1-7, 2018. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.com/2018/10/security-in-iraq-oct-1-7-2018.html> [lastet ned 19. oktober 2018]
- Wing, J. (2018f, 30. oktober). Security In Iraq Oct 22-28, 2018. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.com/2018/10/security-in-iraq-oct-22-28-2018.html> [lastet ned 31. oktober 2018]
- Wing, J. (2018g, 3. juli). June 2018 Islamic State Rebuilding In Rural Areas Of Central Iraq. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.com/2018/07/june-2018-islamic-state-rebuilding-in.html> [lastet ned 31. oktober 2018]
- Wing, J. (2018h, 3. september). Violence Remained Steady In Iraq August 2018. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.com/2018/09/violence-remained-steady-in-iraq-august.html> [lastet ned 31. oktober 2018]
- Wing, J. (2018i, 9. juli). Security In Iraq, Jun 1-7, 2018. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.com/2018/06/security-in-iraq-jun-1-7-2018.html> [lastet ned 2. november 2018]
- Wing, J. (2018j, 2. november). October 2018: Islamic State Expanding Operations In Iraq. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://musingsoniraq.blogspot.com/2018/11/october-2018-islamic-state-expanding.html#more> [lastet ned 2. november 2018]
- Yeni Safak (2018, 17. oktober). "They pulled out of the area and handed over security to the local police," Army Captain Karim al-Obeidi told Anadolu Agency. *Yeni Safak*. Tilgjengelig fra <https://www.yenisafak.com/en/world/hashd-al-shaabi-withdraw-from-iraqs-tal-afar-3463827> [lastet ned 30. oktober 2018]
- U.S. Department of Defense (2018. 15. august). *Overseas Contingency Operations. Operation Inherent Resolve Operation Pacific Eagle–Philippines. Lead IG Report to the U.S. Congress April 1, 2018–June 30, 2018*. Washington D.C.: U.S. Department of Defense. Tilgjengelig fra https://media.defense.gov/2018/Aug/15/2001954780/-1/-1/1/FY2018_LIG_OCO_OIR3_JUN2018_508.PDF [lastet ned 30. oktober 2018]

Muntlige kilder

- Flyktninghjelpen. Møte Erbil 25. april 2018
- IOM. Møte Erbil 24. april 2018.
- Internasjonal humanitær organisasjon. Møte i Erbil 24. april 2018.
- Internasjonal NGO i Irak. Møte i Erbil 25. april 2018.
- Kirkuk Now. Møte i Sulaymaniya 29. april 2018.
- Menneskerettighetsaktivist. Møte i Erbil 27. april 2018.
- OCHA, Erbil. Møte 25. april 2018.
- Spesialist som jobber for en menneskerettighetsorganisasjon i Irak. Skype-intervju 19. april 2018.
- U.S. Consulate Erbil. Møte Erbil 27. april 2018.

VEDLEGG 1

Liste over enheter innen ISF som opererer i Ninewa:

- Ninewa Operations Command (NOC): Skal koordinere virksomheten mellom ISF og PMU.
- Kontraterrorestyrken (Counter Terrorism Service): Spesialstyrker som rapporterer direkte til statsministeren. Er altså ikke underlagt NOC. Inkluderer Iraqi Special Operations Forces (ISOF).
- Den nasjonale sikkerhetsstyrken (National Security Service): Etterretning (*mukhbarat*).
- Hæren: 15., 16. og 20. divisjon, med støtte fra 9. panserdivisjon. Hæren er underlagt Forsvarsdepartementet.
- Føderalt politi: Spilte en viktig rolle i kampen for å frigjøre Ninewa fra ISIS, men ble angivelig re-lokalisert til Kirkuk tidlig i 2018 for å redusere antallet sikkerhetsorganer i provinsen (tidligere 3. og 5. divisjon).
- Ninewa provins politi: Lokal politistyrke, inkludert SWAT-team. Politiet er underlagt Innenriksdepartementet.
- Energi politi: Skal sikre infrastruktur knyttet til oljevirkosomhet, strøm- og transport-linjer.
- Emergency Response Division: Innenriksdepartementets spesialoperasjoner. Har ikke hatt særlig aktivitet etter at militæroperasjonen mot ISIS er over.
- Grensepoliti: Opererer langs grensen til Syria.

VEDLEGG 2

Liste over enheter innen PMU som opererer i Ninewa (Al-Tamimi 2017; Ahn et. al 2018, s. 92):

- Ninewa Plains Forces (Liwa al-Shabak/Quwat Sahl Ninawa) (30. brigade): Denne militsen rekrutterer blant shabak-minoriteten på Ninewa-sletta. Ifølge al-Tamini er militsen tilknyttet Badr selv om den angivelig selv hevder å være uavhengig.
- Lalish Regimentet (36. brigade): Milits bestående av yezider, som opererer i utkanten av Sinjar.
- Babylonbrigaden (Kata'ib Babiliyun) (50. brigade): Milits med kristne og shiamuslimske medlemmer tilhørende shabak-minoriteten. Den er ledet av Rayan al-Kaldani, som tilhører den kristne gruppen khaldeere. Babylonbrigaden er nært knyttet opp til Ninewa Plains Forces og til Iran. Brigaden skal ha ekspandert rekrutteringen blant minoritetene, og ifølge al-Tamini har brigaden nå også inkludert enheter bestående av kaka'ier. I Ninewa har Babylonbrigaden vært i konflikt med den assyrisk-orienterte Ninewa Plain Protection Units.

- Ninewa Plain Protection Units (NPU): Kristen milits knyttet til Assyrian Democratic Movement, som opererer på Ninewa-sletta. Ifølge en artikkel i Stars and Stripes fra 2016, var NPU aktive i Qaraqosh/Bakhdida, Karamlis, Bartella og Teleskof (Garland 2016).
- Liwa al-Hussein (53. brigade). (cf. entry on Fawj Lalish). Ledet av Mukhtar al-Musawi og tilknyttet Badr.
- Fursan al-Jubur (90. brigade): En sunnimuslimsk enhet under PMU som er tilknyttet parlamentsmedlemmet Ahmad al-Juburi, som er alliert med tidligere statsminister Nouri al-Maliki fra Dawa-partiet. Fursan al-Jubur er basert i Ninawa provins. I valget i mai 2018 stilte Ahmad al-Juburi på listen til den sekulære Civilized Alliance (Tamadon).
- Nawader Shammar (91. brigade): En sunnimuslimsk PMU-enhet tilknyttet parlamentsmedlemmet fra Ninewa Abd al-Raheem al-Shammary. Al-Shammary stilte til valget i 2018 for Abadi's Victory Alliance.
- 92. brigade: En turkmensk sunnimuslimsk PMU-enhet tilknyttet parlamentsmedlemmet fra Ninewa, Abd al-Rahman al-Luwaizi. Al-Luwaizi, som trakk seg fra Abadis Victory Alliance, sluttet seg til Fatah-alliansen, som er ledet av Badr-organisasjonens leder Hadi al Amiri.
- Ninawa Guards (201. brigade): Sunni-dominert milits tilknyttet Ninewas tidligere guvernør Atheel al-Nujaifi, med bånd til Tyrkia. Ninawa Guards var oppinnelig ikke en del av PMU-paraplyen, men har blitt integrert inn i den på tross av et anspent forhold til andre enheter, som Kata'ib Sayyid al-Shuhada'.

VEDLEGG 3

Liste over militser med bånd til KRI¹⁹ (Ahn et. al 2018, s. 92):

- HPE (Ezidikhan Defence Force): En yezidi-styrke i Sinjar.
- Ninewa Plains Guard Force (NPGF): Den største kristne pro-KRG-styrken, basert i Qarakosh (Ahn et. al 2018).
- Ninewa Plains Forces (Qawat Sahl Ninewa): Kristen milits tilhørende Bet Nahrain Democratic party.
- Dwekh Nawsha: en kristen milits tilknyttet Assyrian Patriotic Party. Har deltatt i operasjoner, bl.a. med kurdisk peshmerga, i frigjøring av områder på Ninewa-sletta (Neuhof 2015). Militsen hadde bl.a. utenlandske medlemmer.
- Jazeera Brigade: En stammebasert styrke fra Rabia og Zamar (sunni).
- Rojava peshmerga – KDP-støttet milits som har operert i Syria og vestlige deler av Ninewa.

¹⁹ Landinfo vet ikke om alle militsene er operative i dag.